

Szentgyörgyi László

Színe és fonákja

1.

A kora délutáni órákra jellemző módon még nagy a pangás az országút melletti motel inkább kocsmaként szolgáló helyiségében, csak egyetlen ember gubbaszt az egyik ablak melletti asztalnál. A motel tulajdonosa és működtetője időnként megjelenik a lengőajtóban, néhány pillantást vet a gondolataiba mélyedve maga elé bámuló vendégre, s miután meggyőződött afelől, hogy nem óhajt semmit, mint akinek halaszthatatlan tennivalója van, visszahúzódik a konyhába.

Nem sokat időzhet ott, alig néhány perc elteltével újra nyikorog a lengőajtó, s megjelenik a „főnök” alakja, kezében egy sárga színű, vaskosnak mondható borítékot tartva, tétován közelít a sarokasztalnál unatkozó vendéghez. A „címzett” szinte nem is vesz tudomást róla, ezért zavartan köhint, remélve, hogy ily módon magára terelheti a figyelmet, legalább addig, amíg átadja neki a küldeményt, amit néhány perce egy futár hagyott a recepción.

– Kedves hölgyem, arra kértek, ezt azonnal kézbesítem önnek – mondja, s tétován meglengeti a borítékot.

– Köszönöm, Gyuri – válaszol a nő, s unottan az asztalra mutat, hogy oda tegye.

Szinte utálkozva veszi kezébe, már a címzés is rossz előérzetet vált ki benne, ez áll rajta: Réz Szeréna képviselő részére! – Mi ez a felkiáltójel? – dohog

magában ingerülten, s a tányérja mellett fekvő kés után nyúl...

2.

Réz Szeréna fiatakként tűnt fel a kisváros közéletében, amint elvégezte a színművészeti egyetemet, máris szerződést ajánlottak neki a helyi társulatnál. Elfogadta, sőt örömmel kapott a lehetőségen, hisz mégiscsak szülővárosa közönsége előtt bizonyíthatta tehetségét. A „szerepléssel” már gyerekként, középiskolásként barátságba került, gyakran kérték fel a tűrhetően szavaló lányt helyi rendezvényeken való fellépésre. Innen származtak sokrétű kapcsolatai is a közélettel, pontosabban annak helyi hangadóival.

Észrevétlenül jegyezte el magát a politikával, előbb csak „mint vendég” működött közre, később pedig már egyre inkább aktív szereplőként. Kezdetben úgy tűnt, csak amolyan töltelékként számítottak a dekoratív lányra, de amint kiismerte magát a belső viszonyok között, egyre inkább megjött az étvágya. Éhezett a sikerre. Igaz, hiúsága és becsvágya is hajtotta. Amint rádöbbsent – bár nehezen fogadta el –, hogy a színházban nem sok babér teremhet számára, átnyergelt a politikára.

Karrierje szépen ívelt felfelé, alig telt el két esztendő, máris az egyik „érdekvédelmi és közképviselési” miniszter tanácsosaként építhette kapcsolatait a fővárosban. Aztán amint a „szövet-

ség” kibukott a kormányzásból, neki is búcsút kellett mondania a minisztériumnak, s rövidesen egy vidéki színházi társulat direktori székében találta magát. Alig több mint harmincévesen. Ahol egykori, időközben rendezői képesítést szerzett egyetemi évfolyamtársával találkozott.

Korábban sem voltak közömbösek egymás iránt, ezúttal viszont viharos érzelmi és egyéb kapcsolat alakult ki közöttük. Ami nem maradhatott – már a közeg természetéből fakadóan sem – titokban. A szóbeszéd eljutott a feleség fülébe is, aki a város teljhatalmú polgármestereként bosszút forralt. Azonmód mozgósította nagy gonddal és körültekintéssel kiépített kapcsolatait, s a fiatal színigazgatót rövidesen elbocsátották. Az élete gyökeresen megváltozott, egyik napról a másikra egzisztenciális gondokkal kellett szembeülnie.

3.

Azokban a válságos napokban, amikor úgy érezte, senkitől sem várhat segítséget, netán vigaszt, gyakran gondolt egykori kollégájára, a társulat összeférhetetlen irodalmi titkárára, aki a műszakiakat leszámítva, senkivel sem volt jó viszonyban. A színészeket – tisztelet a ritka kivételnek – nem sokra becsülte, többségüket intellektuálisan gyengén eleresztett, erkölcsileg kétes, tehetségtelen csepűrágónak tartotta.

Már-már irigykedve emlékezett a férfirra, aki mindenkinek mindent kertetés nélkül az orra alá dörgölt, nem gondolva a következményekkel, illetve tudatosan vállalva azokat. – Imponált nekem a férfi öntörvényűségbe hajló makacs, megalkuvást nem ismerő magatartása, ahogyan sikerült elkerülnie

a józanabb gondolkodásúak által szűkségszerűnek tartott képmutatást – a kegyes hazugságot is –, s mindenkinek kendőzetlenül a szemébe mondta véleményét – vallotta be barátnőjének egy hosszú, alkoholba fúló beszélgetés során.

Idővel igencsak megritkult a férfi körül a társadalmi légkör. – Hazudni márpedig akkor sem szabad – mondta ki konklúzióként, ahányszor valaki, egykori barát vagy ismerős sértődötten szemére hányt a goromba viselkedését, és szakított vele.

A váltás szándéka már akkor érelődhetett benne. Pontosabban azóta, hogy rádöbbsent: nincs kedve megjátszania magát, az érdeklődő figurát alakítania. Különösen abban a környezetben, amelyben élt.

Fokozatosan morzsolódtak le barátai, ismerősei, közülük többen sietős léptekkel tértek ki előle, valósággal kerülték. Egyedül maradt. Kezdetben még bosszankodott emiatt, később már fel sem vette. Míg végül teljesen eltűnt a képből.

4.

Gyakorlott mozdulatokkal bontotta fel a borítékot, nyitotta szét a kettőbe hajtott lapot, s fogott a kusza sorok olvasásába, amelyekről lerítt, hogy nem gyakorlott levélíró vetette papírra. Egykori különönc kollégájának szállásadója a halálhírt közölte vele, mellélkelve az általa ismeretlennek mondott nyelven teleírt vastag kockás füzetet. A küldeményt a jóember gépkocsivezető ismerőse révén juttatta el a teátrum címére, ahonnan – az igazgató utasítására – futár vitte a panziójába, ahol Réz Szeréna rendszerint megszállt, ha a közeli városban adódott dolga.

A titokzatos kockás füzetéről kiderült, nem más, mint a rendszerváltás izgalmas éveiről szóló kulcsregény kézírata, amit Réz Szeréna még akkor melegen, egyhuzamban végigolvasott. Mi több: el is küldte egy akkoriban indult könyvkiadóhoz, abban a reményben, hogy talán nyomdafestéket láthat. Azóta sem jelent meg, feltételezhetően nem kimondottan azért, mert értéktelen.

Attól a pillanattól kezdve sokszor eszébe jutott a férfi, akinek példáját, bár nem tartotta követhetőnek, egy idő után már kifejezetten értékelte. Tudta róla, hogy a politikai rendszerváltást követően csömörlött meg a színházról. Párhuzamosan a nagy színészgeneráció kiöregedésével, eltűnésével. – Hirtelen elhatározással lépett, sőt, akár azt is mondhatnám: kilépett korábbi életéből, s földrajzilag is teljesen új környezetben kezdte újra – foglalta össze a történet lényegét, s hangjából kiérezhető volt a nyilvánvaló csodálat.

5.

Réz Szeréna egészen más alkat volt, ő nem adta fel. Fiatalos lendülete sodorta tovább: mindenképpen – és mindenáron – bizonyítani akart. Felismerte: szakmájában nem juthat messzire – egyébként is vakvágányra futtatták –, ezért határozta el, hogy átnyergel a politikára. – A focihoz és a politikához mindenki ért – jegyezte meg, amikor döntését erősen kételkedő barátnője előtt indokolni próbálta. – Nincs más hátra, csak előre! – mondta búcsúzóul a megdöbbsent barátnőnek, s legbelül érezte, igen távolra kerültek egymástól.

A fiatal nőben is volt hiúság bőven, mint a színészekben általában. Hogy a politikusokban is túlteng, arról csak akkor bizonyosodott meg, amikor már azonos tálból cseresznyéztek. – Megdöbbsent, hogy mennyire könnyen manipulálhatók, hogy többségüknek nincs egy önálló gondolata, hogy szolgálalkúságban senki sem veheti fel a versenyt velük – adott hangot csalódottságának egy baráti beszélgetés alkalmával.

Átlagnál magasabb intelligenciájának, műveltségének, helyzetfelismerő képességének köszönhetően könnyen érvényesült az új közegben: „érdekvédelmileg és közképviseletileg” egyaránt megkerülhetetlenné vált, s amióta – kiterjedt kapcsolatrendszerét célszerűen működtetve – több sikeres vállalkozásban is részes, anyagilag is jelentősen gyarapodott.

6.

Azóta is nyomul erősen, mint aki érzi: ideje és lehetőségei végesek. Ezért könyörtelenül megragad minden adódó alkalmat, ami az érvényesüléshez vezethet. Közben pedig az őt ért vélt vagy valós sérelmeket sem felejtí, ha lehetősége adódik rá – szemet szemért, fogat fogért alapon –, könyörtelenül megtorolja.

Halad is szépen a választott úton. Igaz, barátai vézesen fogynak, ellenségei meg folyamatosan gyűlnek...

Az utóbbi időben egyre gyakrabban tűnődik azon: vajon nem egykori munkatársa járt-e el helyesen, amikor úgy döntött, kilép élete megunt díszletei közül?

Harmadik szem